

ΑΘΗΝΑ 23/01/2025

ΕΡΩΤΗΣΗ

Προς τους κκ. Υπουργούς
Εξωτερικών
Εσωτερικών
Παιδείας, Θρησκευμάτων και Αθλητισμού
Υγείας
Προστασίας του Πολίτη
Εργασίας και Κοινωνικής Ασφάλισης
Δικαιοσύνης
Μετανάστευσης και Ασύλου
Κοινωνικής Συνοχής και Οικογένειας
Ναυτιλίας και Νησιωτικής Πολιτικής

ΘΕΜΑ: Υλοποίηση των συστάσεων του ΟΗΕ για την εξάλειψη των διακρίσεων

Η Επιτροπή του ΟΗΕ για την Εξάλειψη των Φυλετικών Διακρίσεων δημοσίευσε στις 13 Δεκεμβρίου 2024 καταληκτικές παρατηρήσεις και συστάσεις για την Ελλάδα μετά την εξέταση της εφαρμογής από την Ελλάδα της Διεθνούς Σύμβασης για την Κατάργηση κάθε Μορφής Φυλετικών Διακρίσεων που έγινε στις 3 και 4 Δεκεμβρίου 2024 στη Γενεύη σε διάλογο με την ελληνική αντιπροσωπεία που αποτελείτο από στελέχη από τα Υπουργεία σας.

Κατ' αρχήν, η Επιτροπή για την Εξάλειψη των Φυλετικών Διακρίσεων αξιολόγησε ως σοβαρότερα δύο προβλήματα που απαιτούν κατά προτεραιότητα αντιμετώπιση και έκανε για το καθένα τις ακόλουθες συστάσεις¹, ζητώντας υποβολή στην Επιτροπή μέχρι τις 10 Δεκεμβρίου 2025 έκθεσης για την υλοποίησή τους:

1. καταπολέμηση της κακοποίησης και εκμετάλλευσης των μεταναστών εργαζομένων, εξασφάλιση πρόσβασης των μεταναστών εργαζομένων στη δικαιοσύνη, ανεξάρτητα από το καθεστώς τους, συμπεριλαμβανομένης της δωρεάν νομικής βοήθειας, και διεξαγωγή εκστρατειών ευαισθητοποίησης των μεταναστών εργαζομένων σχετικά με τα δικαιώματά τους και τα υφιστάμενα ένδικα μέσα.
2. να σταματήσει η πρακτική των ομαδικών απελάσεων και επαναπροωθήσεων, να παρέχει η χώρα πρόσβαση στο έδαφός της σε άτομα που χρειάζονται διεθνή προστασία και να σέβεται πλήρως την αρχή της μη επαναπροώθησης, να διεξάγει αποτελεσματικές, ενδεδειγμένες και αμερόληπτες έρευνες για όλες τις αναφορές για κακοποίηση και παραβίαση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, ιδίως σε περιπτώσεις αναγκαστικής επιστροφής, επαναπροώθησης, υπερβολικής χρήσης δύναμης και βίας και σκληρής, απάνθρωπης και ταπεινωτικής μεταχείρισης που διαπράττεται από αξιωματούχους επιβολής του νόμου κατά των μεταναστών, προσφύγων και αιτούντων άσυλο, ιδιαίτερα εκείνων που στερούνται την ελευθερία τους, να υπάρχει δίωξη

¹ Οι συστάσεις του ΟΗΕ:

[Επιτροπή ΟΗΕ για την Εξάλειψη των Φυλετικών Διακρίσεων: Καταληκτικές παρατηρήσεις και συστάσεις για την Ελλάδα](#)

και επαρκή τιμωρία όσων καταδικαστούν με ποινές ανάλογες με τα αδικήματα και παροχή στα θύματα επαρκούς αποκατάστασης και υποστήριξης.

Για όλα τα άλλα θέματα, η Ελλάδα πρέπει να υποβάλει στην Επιτροπή έκθεση έως τις 18 Ιουλίου 2028, λαμβάνοντας υπόψη τη ρητή αναφορά της Επιτροπής στην ιδιαίτερη σημασία των συστάσεων που αφορούν την κατάσταση των μειονοτήτων, τη ρατσιστική στοχοποίηση (racial profiling) και αστυνομική βία με ρατσιστικά κίνητρα, καθώς και την κατάσταση των Ρομά, για τα οποία η Επιτροπή ζητά από την Ελλάδα να παράσχει λεπτομερείς πληροφορίες σχετικά με τα συγκεκριμένα μέτρα που λαμβάνονται για την εφαρμογή αυτών των συστάσεων. Οι σχετικές συστάσεις:

“Η Επιτροπή ανησυχεί ότι η έλλειψη αναγνώρισης βάσει του νομοθετικού πλαισίου των εθνοτικών και εθνοθρησκευτικών μειονοτικών ομάδων, καθώς και της μουσουλμανικής εθνοθρησκευτικής μειονοτικής ομάδας στη Ρόδο και στην Κω, στερεί το δικαίωμά τους στον αυτοπροσδιορισμό και ενδέχεται να περιορίζει την απόλαυση των δικαιωμάτων τους που προστατεύονται από τη Σύμβαση, όπως τα δικαιώματα διατήρησης της γλώσσας, του πολιτισμού και των ελευθεριών θρησκείας και του συνεταιρίζεσθαι. Η Επιτροπή συνιστά στο συμβαλλόμενο κράτος να επανεξετάσει το νομοθετικό του πλαίσιο για την αναγνώριση των εθνοτικών και εθνοθρησκευτικών μειονοτικών ομάδων σύμφωνα με το δικαίωμα του αυτοπροσδιορισμού, ώστε να διασφαλιστεί η πλήρης απόλαυση των δικαιωμάτων τους χωρίς διακρίσεις. Η Επιτροπή επαναλαμβάνει επίσης ότι η Συνθήκη της Λωζάννης δεν απαγορεύει τη θεώρηση άλλων ομάδων ως μειονοτήτων ούτε εμποδίζει τα άτομα που ανήκουν σε διάφορες εθνοτικές ομάδες να ασκούν το δικαίωμά τους στον αυτοπροσδιορισμό. Επιπλέον, καλεί το συμβαλλόμενο κράτος να εκτελέσει τις σχετικές αποφάσεις του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων.”

“η Επιτροπή συνιστά στο συμβαλλόμενο κράτος (α) να θεσπίσει νομοθεσία που να απαγορεύει ρητά τη ρατσιστική στοχοποίηση (racial profiling) από υπαλλήλους επιβολής του νόμου κατά τη διάρκεια αστυνομικών στάσεων και άλλων αστυνομικών επιχειρήσεων, (β) να διεξάγει ταχείες, εμπεριστατωμένες και αμερόληπτες έρευνες για όλες τις καταγγελίες για ρατσιστική στοχοποίηση (racial profiling), αστυνομική βία με ρατσιστικά κίνητρα και υπερβολική χρήση βίας από υπαλλήλους των αρχών επιβολής του νόμου, μεταξύ άλλων με την ενίσχυση της αρμοδιότητας του Συνηγόρου του Πολίτη και τη διάθεση επαρκών πόρων, και να διασφαλίσει ότι οι φερόμενοι ως δράστες διώκονται και, σε περίπτωση καταδίκης, τιμωρούνται με τις κατάλληλες κυρώσεις και ότι τα θύματα ή οι οικογένειές τους λαμβάνουν επαρκείς μορφές αποζημίωσης, και (γ) να συλλέξει και να συμπεριλάβει στην επόμενη περιοδική του έκθεση πληροφορίες σχετικά με καταγγελίες για ρατσιστική στοχοποίηση (racial profiling), αστυνομική βία με ρατσιστικά κίνητρα και υπερβολική χρήση βίας από υπαλλήλους των αρχών επιβολής του νόμου, σχετικά με έρευνες, διώξεις, καταδίκες και κυρώσεις, καθώς και σχετικά με τις αποζημιώσεις που παρέχονται στα θύματα.”

“Η Επιτροπή συνιστά στο συμβαλλόμενο κράτος (α) Εφαρμογή της Εθνικής Στρατηγικής και του Σχεδίου Δράσης για την Κοινωνική Ένταξη των Ρομά (2021–2030) (...) (β) Εφαρμογή όλων των ολοκληρωμένων τοπικών σχεδίων δράσης· (γ) Καταπολέμηση των διαρθρωτικών διακρίσεων και αποθάρρυνση του στιγματισμού και των στερεοτύπων εναντίον των κοινοτήτων των Ρομά (...) (ε) (...) οι Ρομά που πέφτουν θύματα διακρίσεων να έχουν πρόσβαση σε αποτελεσματικά ένδικο μέσα (...) παροχή εκπαίδευσης σε θέματα Ρομά στους αστυνομικούς και δικαστικούς λειτουργούς και στους δημοσιογράφους, και εκστρατείες ευαισθητοποίησης για την προώθηση της ταυτότητας και του πολιτισμού των Ρομά (στ) Λήψη των αναγκαίων μέτρων για τον τερματισμό της ακραίας φτώχειας μεταξύ των κοινοτήτων των Ρομά. (ζ) Να σταματήσουν οι αναγκαστικές εξώσεις των Ρομά, συμπεριλαμβανομένης και μέσω νομιμοποίησης των άτυπων οικισμών, ή παροχή στις οικογένειες και στα άτομα που επηρεάζονται εναλλακτική κατάλληλη στέγαση και αποζημίωση. (η) Αύξηση του ποσοστού απασχόλησης μεταξύ των Ρομά, (θ) Τερματισμός του de facto διαχωρισμού στα σχολεία και εντατικοποίηση των προσπαθειών για τη διασφάλιση της πρόσβασης των παιδιών Ρομά στην ποιοτική και χωρίς αποκλεισμούς εκπαίδευση (...)”

Η Επιτροπή κατά την εξέταση της Ελλάδας αναφέρθηκε και στις διώξεις υπερασπιστών ανθρωπίνων δικαιωμάτων και περιέλαβε στις καταληκτικές παρατηρήσεις το ακόλουθο κείμενο:

“η Επιτροπή ανησυχεί για τις αναφορές ότι μέλη οργανώσεων της κοινωνίας των πολιτών, υπερασπιστές των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και ακτιβιστές αποτελούν στόχο εκφοβισμού, παρενόχλησης και απειλών ως συνέπεια του έργου τους για την προώθηση και την προστασία των δικαιωμάτων των μεταναστών, των αιτούντων άσυλο και των προσφύγων. Παρά την εξήγηση της αντιπροσωπείας σχετικά με την αρχή της μη παρέμβασης σε εκκρεμή δικαστική υπόθεση, η Επιτροπή ανησυχεί περαιτέρω για αναφορές νομικής παρενόχλησης και ταξιδιωτικές απαγορεύσεις και δέσμευση περιουσιακών στοιχείων σε υπερασπιστές των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και μέλη οργανώσεων της κοινωνίας των πολιτών ως συνέπεια του έργου τους. (...) Συνιστά επίσης στο συμβαλλόμενο κράτος να διεξάγει αποτελεσματικές, ενδεδειγμένες και αμερόληπτες έρευνες για όλες τις αναφερόμενες περιπτώσεις εκφοβισμού και παρενόχλησης και απειλών κατά υπερασπιστών των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, ακτιβιστών και μελών οργανώσεων ανθρωπίνων δικαιωμάτων που εργάζονται για την προώθηση και την προστασία των δικαιωμάτων των μεταναστών, των αιτούντων άσυλο και των προσφύγων.”

Οι άλλες συστάσεις της Επιτροπής αφορούν εκτεταμένες φυλετικές διακρίσεις, ρατσιστική ρητορική μίσους και εγκλήματα μίσους, καθώς και για διάδοση αρνητικών στερεοτύπων για μέλη ομάδων ευάλωτων σε φυλετικές διακρίσεις, ανεπάρκεια αντιρατσιστικής νομοθεσίας και διερεύνησης των φυλετικών διακρίσεων και των εγκλημάτων μίσους, το Εθνικό Σχέδιο Δράσης κατά του Ρατσισμού και της Μισαλλοδοξίας, συνθήκες διαβίωσης και ανθρώπινα δικαιώματα αιτούντων άσυλο, ανιθαγενείς, καθώς και τη διαθεσιμότητα των εκθέσεων της Ελλάδας και των καταληκτικών παρατηρήσεων της Επιτροπής.

Η Επιτροπή εκφράζει σοβαρές ανησυχίες για όλα αυτά τα θέματα και μεταξύ άλλων ζητά:

- επανεξέταση νομοθετικού πλαισίου, ιδίως Ποινικού Κώδικα, ώστε να ποινικοποιηθούν ρητά η ρατσιστική ρητορική μίσους και τα εγκλήματα μίσους,
- διασφάλιση αποτελεσματικής και ουσιαστικής διαβούλευσης και συμμετοχής των οργανώσεων της κοινωνίας των πολιτών που εργάζονται για τα δικαιώματα των ατόμων που ανήκουν σε ομάδες ευάλωτες στις φυλετικές διακρίσεις, όπως οι εθνοτικές και εθνοθρησκευτικές μειονοτικές ομάδες, ιδίως οι Ρομά, και οι μη πολίτες, όπως οι μετανάστες εργαζόμενοι, οι μετανάστες χωρίς χαρτιά, οι αιτούντες άσυλο, οι πρόσφυγες και οι ανιθαγενείς, ιδίως σε σχέση με την ανάπτυξη, την παρακολούθηση και την εφαρμογή των πολιτικών, στην υιοθέτηση του νέου εθνικού σχεδίου δράσης για την καταπολέμηση του ρατσισμού,
- καταπολέμηση των φυλετικών διακρίσεων και των εγκλημάτων μίσους, μεταξύ άλλων με τη διασφάλιση της αποτελεσματικής εφαρμογής του νομοθετικού της πλαισίου, ιδίως του άρθρου 82Α του Ποινικού Κώδικα, ενίσχυση του συστήματος συλλογής δεδομένων σχετικά με καταγγελίες για φυλετικές διακρίσεις και εγκλήματα μίσους, ιδίως με διασφάλιση διαθεσιμότητας στατιστικών στοιχείων σχετικά με καταγγελίες για φυλετικές διακρίσεις και εγκλήματα μίσους και σχετικά με έρευνες και διώξεις που έχουν αναληφθεί, καταδικαστικές αποφάσεις που έχουν εκδοθεί και κυρώσεις που έχουν επιβληθεί,
- παρακολούθηση της εξάπλωσης της ρατσιστικής ρητορικής μίσους στο Διαδίκτυο και τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης και σε στενή συνεργασία με το Εθνικό Συμβούλιο Ραδιοτηλεόρασης λήψη αποτελεσματικών μέτρων για τη διασφάλιση της δημόσιας καταδίκης της ρατσιστικής ρητορικής μίσους και αποστασιοποίηση από τη ρατσιστική ρητορική μίσους από δημόσια πρόσωπα, συμπεριλαμβανομένων των πολιτικών, και διασφάλιση ότι οι πράξεις αυτές διερευνώνται και τιμωρούνται δεόντως,
- βελτίωση των συνθηκών διαβίωσης στα κέντρα υποδοχής και ταυτοποίησης, πρόσβαση και απόλαυση χωρίς διακρίσεις των αιτούντων άσυλο στα δικαιωμάτα τους, και συλλογή δεδομένων για μηνύσεις για παραβιάσεις ανθρωπίνων δικαιωμάτων και κακοποιήσεις κατά μεταναστών και αιτούντων άσυλο, για ποινικές διώξεις, για καταδίκες και για ποινές που επιβλήθηκαν για τέτοιες πράξεις, καθώς και για

την εθνοτική και εθνική σύνθεση του πληθυσμού των φυλακών και παράθεση των σχετικών στατιστικών στοιχείων στο επόμενη περιοδική έκθεση,

- θέσπιση ειδικής και αποτελεσματικής διαδικασίας για προσδιορισμό ανιθαγένειας και πρόσβαση των ανιθαγενών στα οικονομικά και κοινωνικά δικαιώματά τους χωρίς διακρίσεις,
- και, τέλος, οι εκθέσεις της Ελλάδας να γίνονται άμεσα διαθέσιμες και προσβάσιμες στο κοινό κατά τη στιγμή της υποβολής τους και οι καταληκτικές παρατηρήσεις της Επιτροπής σχετικά με αυτές τις εκθέσεις να γίνονται διαθέσιμες ομοίως σε όλους τους κυβερνητικούς φορείς που είναι επιφορτισμένοι με την εφαρμογή της Σύμβασης, στην επίσημη και σε άλλες κοινώς χρησιμοποιούμενες γλώσσες, κατά περίπτωση.

Κατόπιν των παραπάνω, ερωτώνται οι κ.κ. Υπουργοί

- 1) Ποια συγκεκριμένα μέτρα πήραν ή σχεδιάζουν να πάρουν άμεσα για την εφαρμογή καθεμιάς από τις συστάσεις της Επιτροπής του ΟΗΕ για την Εξάλειψη των Φυλετικών Διακρίσεων, ιδίως τώρα που η Ελλάδα ανέλαβε τη θέση του Μη Μόνιμου Μέλους του Συμβουλίου Ασφαλείας του ΟΗΕ διακηρύσσοντας ως βασική προτεραιότητά της το σεβασμό του Διεθνούς Δικαίου;**
- 2) Επιπρόσθετα, με δεδομένο πως καταγγελίες για αστυνομική βία, επαναπροωθήσεις και παρενόχληση και διώξεις υπερασπιστών ανθρώπινων δικαιωμάτων με παράλληλη ατιμωρησία έχουν γίνει πρόσφατα από πάμπολλους διεθνείς φορείς (Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, Επίτροπος Ανθρώπινων Δικαιωμάτων του Συμβουλίου της Ευρώπης, Επιτροπή για την Πρόληψη των βασανιστηρίων του Συμβουλίου της Ευρώπης, Ειδικό Εισηγητές του ΟΗΕ για τους Υπερασπιστές των Ανθρώπινων Δικαιωμάτων και για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα των Μεταναστών, Υποεπιτροπή του ΟΗΕ για την Πρόληψη των Βασανιστηρίων) αλλά και από την Εθνική Επιτροπή για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου, το Συνήγορο του Πολίτη και την Ύπατη Αρμοστεία του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες στις εκθέσεις τους γενικά όπως και ειδικότερα στις απαντήσεις τους στο Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Δικαιωμάτων του Ανθρώπου (ΕΔΔΑ)² κατά την εκδίκαση προσφυγών κατά της Ελλάδας για επαναπροωθήσεις που οδήγησαν ήδη στην πρώτη καταδίκη της χώρας με ρητή διαπίστωση από το ΕΔΔΑ πως υπάρχει «συστηματική πρακτική επαναπροωθήσεων» και «αναποτελεσματικότητα της διερεύνησης των καταγγελιών από τη Δικαιοσύνη» πλήττοντας βαθύτατα το κράτος δικαίου της χώρας, δεν θα έπρεπε, για να εξασφαλισθεί η αποτελεσματική, ενδεδειγμένη και αμερόληπτη έρευνα των καταγγελιών αυτών, να ζητηθεί από την Εισαγγελία του Αρείου Πάγου να αναλάβει την**

² Τα κρίσιμα αποσπάσματα της [απόφασης του ΕΔΔΑ](#)

198. Σύμφωνα με τα ανωτέρω, και όσον αφορά την ποινική διαδικασία που επικαλείται η κυβέρνηση, το Δικαστήριο σημειώνει ότι είναι πολύ σαφές από τη δικογραφία, και ιδίως από τις πληροφορίες που υπέβαλε η ίδια η κυβέρνηση, ότι όλες οι υποθέσεις στις οποίες οι αρμόδιοι εισαγγελείς είχαν κινήσει ποινική έρευνα τέθηκαν στο αρχείο λόγω έλλειψης αποδείξεων για την ίδια την ύπαρξη επαναπροώθησης. Έτσι, καμία από αυτές τις υποθέσεις δεν έχει προχωρήσει πέρα από το στάδιο της προκαταρκτικής έρευνας και, ως εκ τούτου, δεν έχει ασκηθεί δίωξη κατά των δραστών. **Ενόψει του πολύ μεγάλου αριθμού καταγγελιών που υποβλήθηκαν, καθώς και των εκθέσεων από τους αρμόδιους εθνικούς και διεθνείς οργανισμούς, οι οποίες αναφέρονται σε επαναλαμβανόμενες ελλείψεις που εμποδίζουν την αποτελεσματικότητα και την επιμέλεια των ποινικών ερευνών που διεξάγονται σχετικά με τις εικαζόμενες επαναπροωθήσεις (βλ. σκέψεις 139 έως 142 και 154 ανωτέρω), το Δικαστήριο θεωρεί ότι η κατάσταση αυτή είναι πιθανό να εγείρει σοβαρές αμφιβολίες ως προς την αποτελεσματικότητα του ποινικού ένδικου μέσου που προτείνει η κυβέρνηση. Ως εκ τούτου, είναι της γνώμης ότι η ποινική καταγγελία δεν αποτελεί, στο παρόν στάδιο εξελίξεως της εθνικής πρακτικής, ένδικο μέσο που πρέπει να εξαντληθεί όσον αφορά παραβιάσεις των άρθρων 2, 3 ή 5 της Σύμβασης που φέρεται να διαπράχθηκαν κατά τη διάρκεια της επαναπροώθησης.**

229. Λαμβανομένων υπόψη των προεκτεθέντων, και λαμβανομένου υπόψη του μεγάλου αριθμού, της ποικιλομορφίας και της αντιστοιχίας των σχετικών πηγών, το Δικαστήριο καταλήγει στο συμπέρασμα ότι έχει σοβαρές ενδείξεις ότι υφίστατο, κατά τον χρόνο των προσαπτόμενων πραγματικών περιστατικών, **συστηματική πρακτική επαναπροωθήσεων** από τις ελληνικές αρχές υπηκόων τρίτων χωρών από την περιοχή του Έβρου στην Τουρκία. Θεώρησε ότι η κυβέρνηση δεν αντέκρουσε τα εν λόγω αποδεικτικά στοιχεία παρέχοντας ικανοποιητική και πειστική εναλλακτική εξήγηση

εποπτεία τους, ώστε τα αποτελέσματα των διερευνήσεων αυτών στη συνέχεια να υποβληθούν από την Κυβέρνηση στους διεθνείς φορείς, στο ΕΔΔΑ, στην Επιτροπή Υπουργών του Συμβουλίου της Ευρώπης και τις Ανεξάρτητες Αρχές, και κυρίως στην Έκθεση που ζήτησε η Επιτροπή του ΟΗΕ για τις 10 Δεκεμβρίου 2025;

- 3) Πώς έκανε ή προγραμματίζει να κάνει άμεσα η Κυβέρνηση δημόσια διαθέσιμες τις εκθέσεις της Ελλάδας και τις καταληκτικές παρατηρήσεις της Επιτροπής;

Οι ερωτώντες βουλευτές

Ευκλείδης Τσακαλώτος

Αθανασία (Σία) Αναγνωστοπούλου

Χουσεΐν Ζεϊμπέκ

Αθανάσιος (Νάσος) Ηλιόπουλος

Θεοπίστη (Πέτη) Πέρκα

Δημήτριος Τζανακόπουλος

Μερόπη Τζούφη

Αλέξανδρος (Αλέξης) Χαρίτσης